

Politični pregled.

Notranji položaj. — Letošnja poletna sezona ne bo v političnem oziru tako mrtva, kakor se je pričakovalo. Bližajo se namreč v raznih kronovinah deželnozborske volitve. Ponekod bodo volitve silno burne, tako na Kranjskem, na Češkem in na Gališkem. Povsod se bodo vršile kar najprej mogoče, ker vlada želi, da bi se že sredi oktobra sešel državni zbor, češ, da samo če se zgodaj snide, se zamore rešiti proračun pravočasno in je mogoče, misliti na razpravljanje o predlogah zastran nagodbe z Ogrsko.

Deželni zbori so večinoma že končali svoje delo ali je vsaj čez poletje pretrgali ter je bodo nadaljevali na jesen. Tirolski deželni zbor so italijanski poslanci razgnali in se bo isti bržkone v kratkem razpustil. Mogočno ljudsko gibanje, ki je nastalo mej tirolskimi Nemci zoper Grabmayr-Kathreinov načrt glede trentinske avtonomije, je nemške deželne poslance napotilo, da so ta načrt rahlo in previdno a vendar sigurno položili v arhiv. To je dalo italijanskim poslancem povod, da so začeli obstrukcijo in ž njo primorali vlado, zaključiti nagloma deželni zbor. Italijani so s tem stopili proti vladi v odločno opozicijo, zajedno pa so tirolski Italijani prišli do prepričanja, da se morajo približati Slovanom, ako hočejo doseči kak uspeh.

Štajerska deželna volilna reforma. — „Peta kurija“ je v naši državi postala palijativno sredstvo zoper splošno volilno pravico in sicer dobro sredstvo, zakaj prej politično brezpravni sloji so s tem zadovoljni, da se uvede peta kurija. V štajerskem deželnem zboru se je letos sprožil predlog, naj se premeni volilni red. Ustavni odsek dež. zbora se je izrekel za to, da se ohrani kurija veleposestva. Pri obravnavi je namestnik grof Clary izjavil, da vlada zahteva, naj se ustanovi splošni volilni razred. Odsek se ni udal ter določil, da v novi kuriji ne bodo imeli vsi državljani volilno pravico, kakor določa državnozborski volilni red za 5. kurijo, ampak da volijo v njem samo delavci, tudi če plačajo več kakor 8 kron na dohodnini, in vsi mali obrtniki, ki plačajo manj kakor 8 K.

Srbija. — Velezanimiva vest krožila je te dni po listih. Po teh vesteh uvideva srbski kralj Aleksander, da se ne bo mogel vzdržati na prestolu, vsled česar se namerava odpovedati kroni in sicer na korist nekega ruskega velikega kneza. S tem bi prišla Srbija popolnoma pod ruski vpliv.

Bolgarska. — Te dni se je mudil na Bolgarskem veliki knez Aleksander Mihajlovič, bratranec ruskega carja. Ta poset velikega kneza je dokaz, da je mej Rusijo in Bolgarsko nastalo popolno sporazumljenje, kar je seveda za ves politični položaj na Balkanu največjega pomena.

Vojna v južni Afriki. — Zapovednik angleške armade v južni Afriki, lord Kitchener je poslal 13. t. m. londonski vladi poročilo, ki je sicer silno previdno pisano, ki pa vendar razodeva vsemu svetu, da je Angležka uvidela nezmožnost, zavzeti Transvaal in se je vsled tega umaknila. Seveda je Kitchener neugodni položaj Angležev skušal prikriti s stilističnim okitom, a poročilo obsega vendar priznanje, da Angleži niso več v stanu, očuvati železniško progo od Kapstadta do Pretorije, glavno črto vseh njihovih operacij, ter da se morajo omejiti na to, da ohranijo Johannesburg — to radi zlatokopov — Natal in angleški teritorij. Transvaal je torej dejanski oproščen.

Rokotvorni pouk.

Ni še veliko let, kar se je mlajše učiteljstvo začelo zavzemati za rokotvorni pouk v ljudskih šolah. Ustvarilo

je to gibanje spoznanje, da je ta pouk v rokotvorstvu največjega pomena za mladino v obče zlasti pa za tisto mladino, ki se po dovršeni ljudski šoli posveti rokodelstvu.

Dežela in Kranjska hranilnica sta se za ta pouk krepko zavzeli in ga prav izdatno pospeševali, a stvar se vzlic temu ni prav povoljno razvila. Letos so se ti nedostatki spravili na razgovor v deželnem zboru. Poročal je o stvari poslanec Klein, ki je svoj dotični predlog utemeljeval približno tako le:

Pouk v ročnih delih — rokotvorni pouk — naj se vender enkrat sistematično uredi. V prejšnjih letih so bile dotične resolucije stavljene in sprejete, a zgodilo se ni ničesar. Torej se vidi odseku za letno poročilo potrebno, da zopet ponavlja:

Ta pouk v deških ročnih delih je na Kranjskem mnogo zanimanja in mnogo hvaležnega polja. Veliko učiteljev je usposobljenih za ta pouk, in deželni odbor je v družbi s kranjsko hranilnico v teku zadnjih let izdal lepe novce za to velevažno panogo narodne vzgoje.

Žal, da je ta pouk sedaj brez vsake sistematične uredbe. Poljuben učitelj se oglasi za obisk rokotvornega tečaja na Dunaju ali v Gradcu in dobi za to nekaj podpore. Nihče ne gleda, je-li mož za to sposoben in je-li njegova šola primeren kraj za oživetvorenje rokotvornega pouka. Ko je učitelj kurz absolviral, dobi podporo za nakup orodja in potem začne poučevati. Nihče pa ne ve, kako orodje je nakupil, kako poučuje in kake izdelke proizvaja. Čez par let se je učitelj naveličal, ker ni dobil potrebne materialne in moralne spodbude ali pa je morebiti celo premeščen v drug kraj. Orodje se kmalu pogubi in končno je vsa stvar pozabljena. Vsi napor in stroški so brezkoristno zavrženi. Da se odpravijo ti nedostatki, bi bilo treba najmanj osnovati nekako osrednje nadzorstvo, ki bi stavilo glede obiska rokotvornih kurzov primerne predloge in skrbelo za to, da bi se v prvi vrsti jemali v poštev učitelji iz takih krajev, kjer je rokotvorni pouk večje važnosti. Imeli bi ves ta pouk v evidenci, svetovalo učiteljem pri nakupu orodja in njega konserviranju, dajalo učiteljem primernih modelov, uvažalo pravo metodo in gledalo, da ostane pouk v pravih mejah; skrbelo bi za redno poučevanje in pazilo, da bi uspeh ne bil zavisen od slučajnih razmer in dobre volje dotičnega učitelja. Tako nadzorstvo bi se pač najbolje dalo izvrševati po ljubljanski c. kr. obrtni strokovni šoli, ki ima v tak namen na razpolaganje potrebni osebni in drugi material.

Na drugi strani bi se moralo tudi učiteljem, ki poučujejo v deških ročnih delih, zagotoviti stalna letna nagrada in prenehati bi moral sedanji sistem, po katerem mora učitelj vlagati leto za letom posebne prošnje, da si izposluje nekoliko nagrade.

Tudi se ne more zamolčati, da je popolnoma nepotrebno, pošiljati učitelje v rokotvorni tečaj na Dunaj ali v Gradec, kajti tak tečaj bi se lahko z dosti manjšimi stroški aktiviral v Ljubljani na obrtnih strokovnih šolah. V dokaz, kako draga je sedanja uredba tega pouka, naj

služi dejstvo, da je na rokotvornem kurzu v Gradcu poučeval tukajšnji strokovni učitelj E. Cigoj; učenci in učitelji so se torej peljali daleč iz domovine, mesto da bi bili ostali v Ljubljani ter prihranili deželi in sebi lepih novcev. Sklenilo se je: 1. deški rokotvorni pouk naj se označi kot važni del ljudskošolskega pouka; 2. osnuje naj se zanj posebno nadzorstvo, ki bo poslovalo po zgoraj izraženih principih; 3. za rokotvorni pouk naj se določijo posebne stalne nagrade; 4. deluje naj se na to, da se osnuje rokotvorni tečaj za ljudske učitelje, in sicer na ljubljanskih c. kr. umetno obrtnih strokovnih šolah; 5. deželnemu odboru se naroča, da vso to zadevo resno v roko vzame in v prihodnjem zasedanju poroča o doseženem uspehu.

Pozdravljamo te važne sklepe z resničnim zadoščenjem, pričakuje, da se vsled njih uredi in zagotovi rokotvorni pouk. Francoski kraljeviči so se morali izučiti kacega rokodelstva, in naša mladina naj ne bo deležna podobne dobrote?

Grozdni sukač.

Mokrotno in deževno vreme preteklih dni je olajšalo marsikateremu tihotapcu iz živalstva boj za življenje. Po vinogradih se je mestoma grozno namnožil grozdni sukač, kateremu tudi sukač in kiseljak pravijo. To vam je neznaten metuljček v rujavkasti suknjici, od katerega bi pač ne pričakovali kako zlo, zakaj taka majhna stvarica se nam zdi skoro brez vsakega pomena. Po velikosti zločincev vendar ne smemo soditi, dobro vedoč, da se prikažejo ravno taki pritlikavci dostikrat v neizmerni množini in nadomestijo s svojim številom, kar jim na drugi strani primanjkuje.

Groznega sukača prištevamo najhujšim sovražnikom vinske trte. Že meseca velikega travna ga moremo opazovati v vinogradu. Po dnevu ga vidimo le redko kedaj, kajti otvore se skriva med trtnim listjem, kjer ga ni lahko ugledati, ker položi svoja krilca strehasto po tankem telescu. Zvečer pa nekako oživi in leta do ranega jutra, da se spari. Zdaj se spravijo samice na svoje malovredno delo in odlože svojih 30—40 jajčic posamezno na mlada razcvetja (grozdiče). Ko se jim je to posrečilo, nimajo na svetu nobenega pomena več, zato poginejo.

Kmalu pa se izležejo iz jajčic drobne goseničice, ki gredo takoj na delo. Da so nekoliko bolj varne, preprežejo razcvetje s tanko prejo, ogledajo jih potem in onemogočijo s tem nastavljanje vinskih jagod. Ob ugodnem vremenu trta hitro ocvete in škoda ni posebno velika. Ako pa nastopi hladno vreme, da se cvetje ne more naglo razvijati, tedaj je pa škoda tem večja, čim dalje traja neugodno vreme. Popolnoma razvita gosenica je približno 1 cm dolga, rudečkasta in nosi črno glavo. Tej

gosenici pravimo „seneni črv“, ker se o seneni košnji najbolj razširja. Dasiravno je neznatna, vendar je ni težko opaziti. Zaprede se namreč po največ med razcvetjem, kjer si napravi nekaj tulec, okoli katerega je vse polno rujavih, poškodovanih cvetnih delov. Ako zapredek previdno snameš, kmalu se ti prikaže „črnoglav“, ki tiči v njem. Našel sem po Halozah trsov, kjer je bilo med razcvetji vse polno te škodljive zalege. Ljudje navadno mislijo, da škoda, ki jo napravi ta „črvič“, ni velika in se ne zmenijo zanj. Časih se zapredejo gosenice tudi na trtnem listju in se zabubijo v teh zapredkih. Meseca malega srpana pridejo iz bub zopet metulji, ki so pomladanskim popolnoma podobni in tudi jednaki živijo. Razločujejo pa se od njih v tem, da polagajo svoja jajčica na jagode, v katere se zavrtejo blizu reclja meseca velikega srpana goseničice, ki se hranijo z njihovo vsebino. Mesto, kjer se je goseničica zavrtala, je sivkasto ali rujavkasto. Senenci škodujejo s tem, da pohrustajo cvetje, drugi zarod pa s tem, da se napadene jagode posušijo in odpadejo, zlasti vrste s trdo lupino in ob suhem vremenu. Po največ pa začnejo poškodovane jagode gniti in okužijo tudi druge, ki so bile sicer zdrave. Napadene jagode ne dozoriijo nikdar popolnoma, temveč ostanejo kisle in izpridijo pridelek, ako jih nismo odbrali. Zato pravimo gosenici druge zalege „kiselják“. Ko je dosegla svojo naravno velikost, spusti se ob niti navzdol, stisne se pod luske in v špranje na skorji, ali se skrije v strženu starega lesa, v razpokah vinogradskega kolja, v slamnatih vezéh itd. V teh skrivališčih se zaprede in zabubi ter čaka do prihodnjega velikega travna, ko se izmota iz bube zopet metulj.

Groznega sukača treba zatirati, kolikor najbolj mogoče. Kjer se je prav silno razmnožil, opravijo posamezniki malo, ker prehajajo metulji iz zanemarjenih vinogradov in skrbé za zarod. V takih slučajih se morajo združiti vsi vinogradniki in z vso silo seči po škodljivcu. Pokončevati je treba metulje, gosenice in bube. Metulje najlažje polovimo s posebnimi pahljačami, t. j. s tankimi deščicami približno 30 cm², ki jih namažemo po obeh straneh s kakim dobrim lepivom in pritrdimo na primerno palčico. Za lov so najboljši otroci, ki gredo meseca velikega travna in malega srpana — ob tem času namreč letajo metulji — po dnevu v napadene vinograde. Ker so metulji skriti, treba trto malo stresti, da odlete. Ker so počasni, jih je lahko doseči z omenjeno napravo in uničiti.

Vseh metuljev vendar nikdar ne pokončamo in zato moramo paziti tudi na gosenice, od katerih zatiramo spomladansko zalego s tem, da poškropimo pred cvetjem napadene grozdiče s tekočino, katero si napravimo, ako raztopimo na 100 l vode 1.5 kg mrčesjega praška in 3 kg mazljivega mila. Ker mora biti curek tanek in močen, da raztrga niti, treba posebnega razpršilnika, kateremu pravijo „Canulla Libella“ in ki ga prodaja administracija časopisa „Weinlaube“ v Klosterneuburgu po 6 kron. Ta razpršilnik se natakne na navadno vinogradsko škropilnico.